

Training nautische vaardigheden

Scheepsmakkers 2003

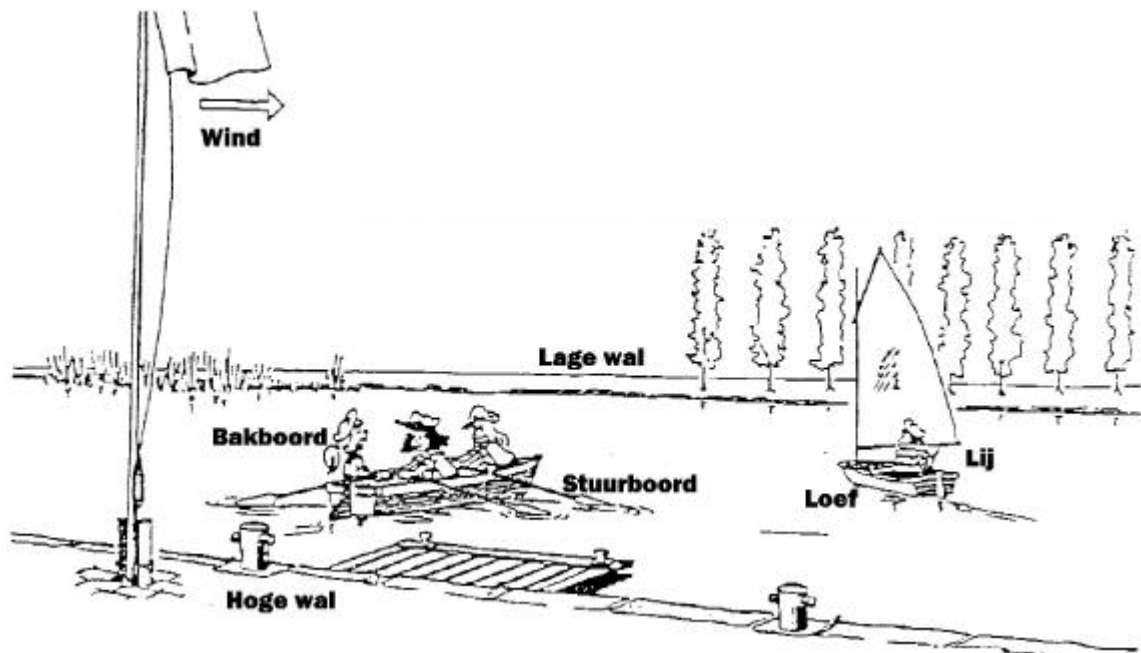
Deelinsignes roeien & touwwerk

Deelinsigne Roeien

1 Begrippen en terminologie

A BEGRIPPEN

Als je het water op gaat, is het belangrijk dat je deze begrippen kan onderscheiden:

VOIE EN DEURIFFEN · DEURIFFEN

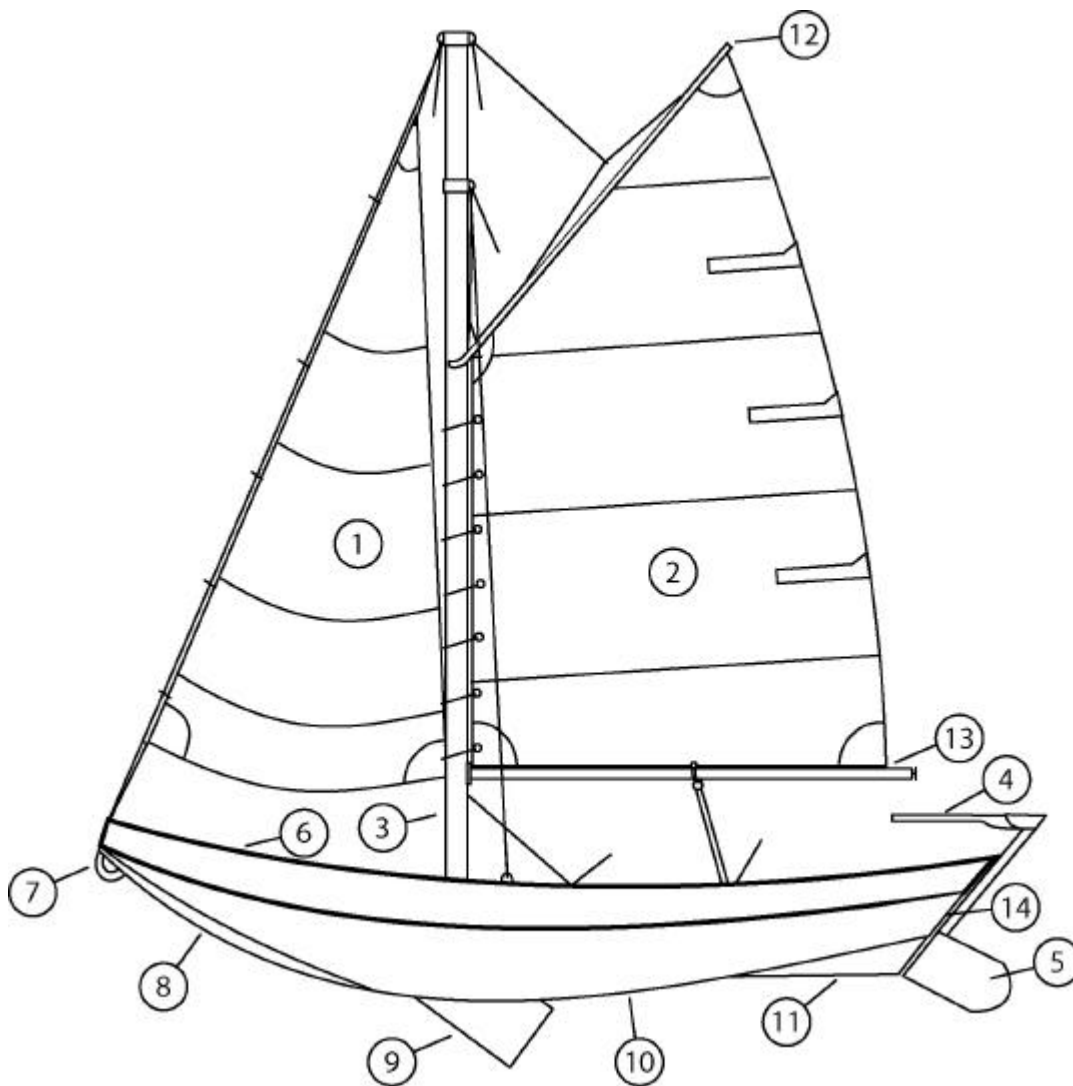
Hoger wal :	Wal waar de wind vandaan komt
Lager wal :	Wal waar de wind naartoe waait
Loef :	Zijde waar de wind vandaan komt (ZOEUF)
Lij :	Zijde waar de wind naartoe waait, waar het zeil is (ZEIL)
Bakboord :	Linkerzijde van de boot
Stuurboord :	Rechterzijde van de boot.

B TERMINOLOGIE:

Romp	Huid van de boot
Mast	Rondhout waarlangs de zeilen gehesen worden
Grootzeil	Zeil achter de mast
Fok	Zeil voor de mast
Gaffel	Rondhout langs de bovenkant van het gaffelzeil
Giek	Rondhout langs de onderkant van een zeil
Helmstok	Stuk hout ter bediening van het roer
Zwaard	Uitschuifbaar blad ter vermindering van het afdrijven
Kuip	Gedeelte tussen de 2 luchtkasten
Voor- en achterplecht	Luchtkasten ter voorkoming van zinken
Landvast	Lijn waarmee de boot wordt vastgelegd
Spiegel	Vlakke achterkant van het schip

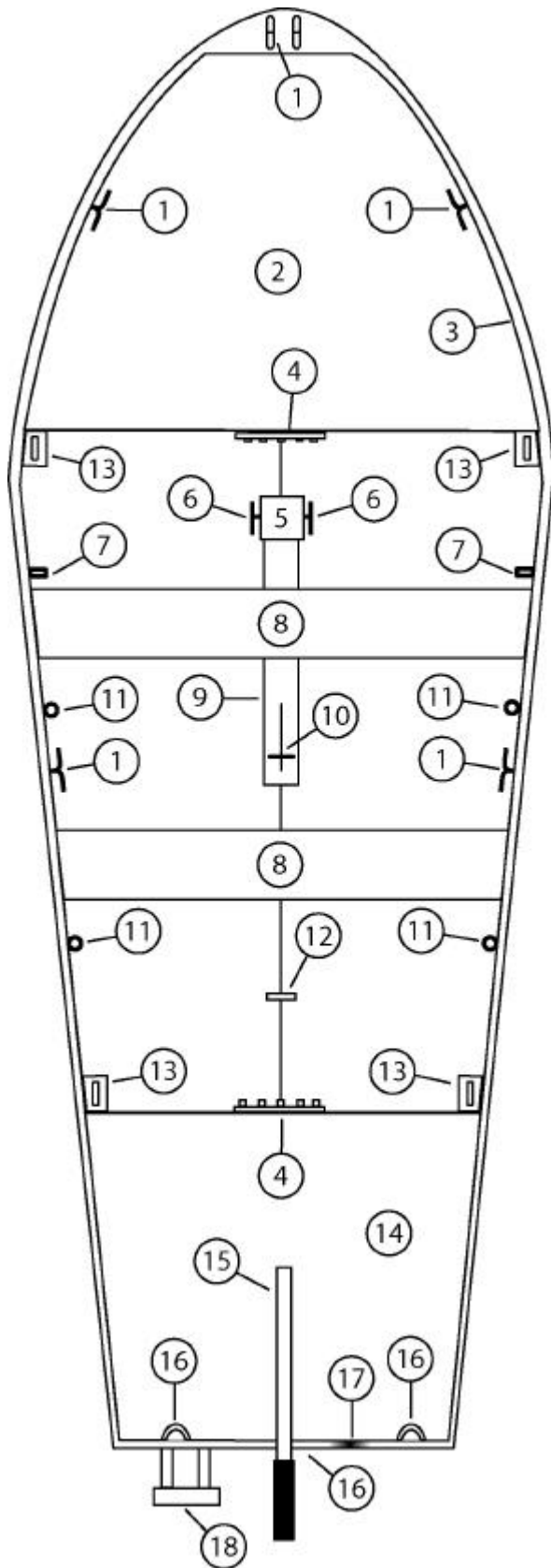
Vallen
Schoten
Doft
Roeidol
Stagen

Lijnen waarmee de zeilen worden gehesen
Lijnen ter bediening van de zeilen
Dwarsscheepse zitbank bij open boot
Ronde ijzeren steun voor de roerriem
IJzeren kabels die de mast steunen

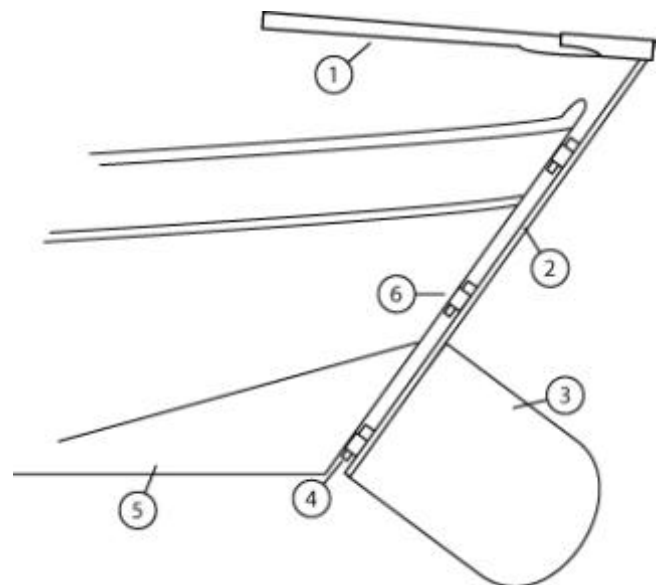

1 Fok
2 Groot Zeil
3 Mast
4 Helmstok
5 Roerblad
6 Dolrand(Dolboord)
7 Sleepoog

8 Boeg
9 Zwaard
10 Vlak
11 Scheg
12 Gaffel
13 Giek
14 Spiegel

- 1 Klamp
- 2 Voorplecht
- 3 Dolrand
- 4 Mangat
- 5 Mastkoker
- 6 Kikker
- 7 Leioog fokkeschoot
- 8 Doft
- 9 Zwaardkast
- 10 Zwaardloper
- 11 Dolgat
- 12 Grootschoot oog
- 13 Hijsoog
- 14 Achterplecht
- 15 Helmstok
- 16 Landvast oog
- 17 Wrikgat
- 18 Motorsteun

- 1 Helmstok
- 2 Roerkoning
- 3 Roerblad
- 4 Roerhaak
- 5 Scheg
- 6 Vingerling

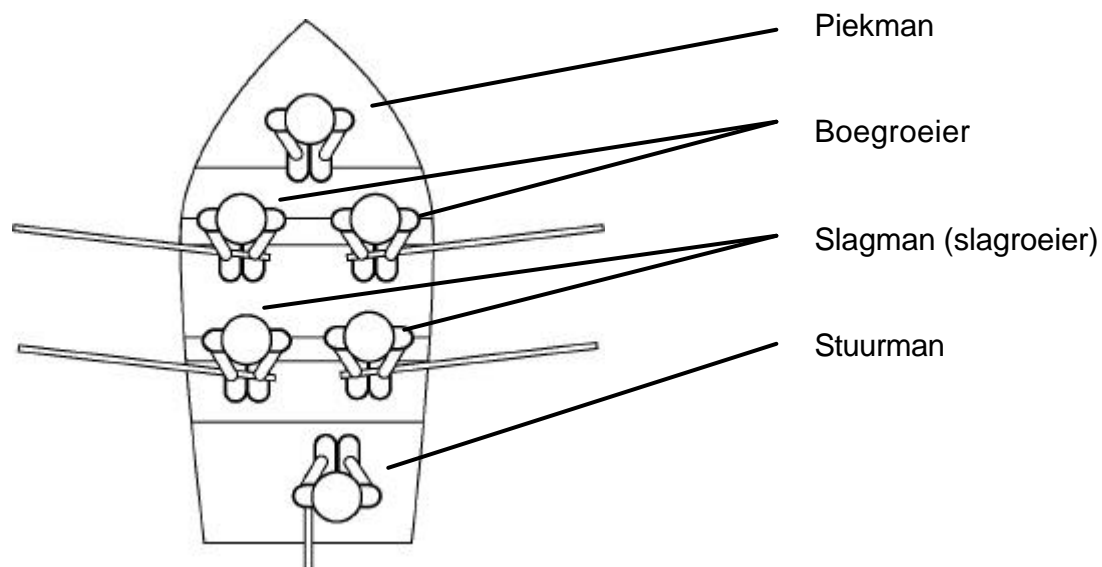

- 1 (Hand)greep
- 2 Manchet
- 3 Schacht
- 4 Blad

2 Bemanning en hun taak

Draag steeds schoenen met een zachte zool van een lichte kleur zoals sportschoenen of sandalen (tevens goed tegen geurtjes). Zware schoenen zoals bottines beschadigen de boot en schoenen met een donkere kleur laten zwarte strepen achter. Bij het aan en van boord gaan, stap je zo veel mogelijk over de doften en niet erop. Ook wordt er nooit op een boot gesprongen. Dit in de eerste plaats voor je eigen veiligheid, maar ook om beschadigingen te voorkomen.

Hou steeds je handen binnen boord. Anders loop je de kans dat je vingers tijdens een aanlegmanoeuvre geplet raken tussen wal en schip. Hou het tijdens manoeuvres ook stil aan boord, om aandacht te kunnen schenken aan de bevelen van de stuurman.

3 Roeien

A VOORBEREIDING

Het vaarklaar maken van de boot is vooral van belang voor de veiligheid van bemanning en schip. Als iedereen de juiste plaats van het materiaal aan boord kent, kan -in geval van nood- het nodige materiaal snel teruggevonden worden. Bovendien is het prettig dat de boot er steeds ordelijk en netjes uitziet.

Water

Controleer steeds de waterstand in de boot, of je nu van op je basis vertrekt of op kamp bent. Water is de 'worst nightmare' van elke schipper: het vermindert de stabiliteit van de boot zodat die sneller omkantelt. (1 liter water is 1 kg...)

Properheid

Zorg dat je met een propere boot uitvaart. Verwijder alle modder, zand, broodkrumels en chocosmeer, zodat je niet het gevoel hebt met een drijvende vuilnisbelt uit te varen.

Verplichte Uitrusting

Minimum veiligheidsmateriaal (Vlaamse Binnenwateren)

Alle pleziervaartuigen moeten het volgende minimum aan materiaal aan boord hebben voor de veiligheid van opvarenden en vaartuig:

<i>Materiaal</i>	<i>Aantal</i>
Pagaai of roeispaan	>1
Reddingsgordel of kussen / vest	Voor iedere opvarende en binnen handbereik
Touw van 30 m	1
Meertouw van 10 m	>1
Anker of dreg	1
Hoosvat of handpomp	1
Misthoorn of toeter	1
Poederblusser (goedgekeurd)	Indien motor aanwezig

B ROEIBEVELEN

Hieronder volgt een lijst van de bevelen. Bij de meeste bevelen kan je vooraf 'stuurboord', 'bakboord' of 'beide boorden' zeggen.

Het is belangrijk dat iedereen binnen dezelfde groep dezelfde bevelen gebruikt. Je moet mekaar vlot kunnen begrijpen om de bevelen snel op te volgen. Bij de proefafname zal daar op gelet worden.

Bevelen voor het afvaren	Beschrijving, uitleg
dollen... in	Om de roeidollen in de dolgaten te plaatsen. Alle roeiers plaatsen gelijktijdig hun roeidol in het dolgat.
Riemen... hoog	De riemen worden rechtop geplaatst. Te beginnen van de slagroeier, heft iedereen zijn roerriem omhoog. Het blad van de riem wordt langsscheeps gehouden.
Piekman klaar aan de meertouwen	Klaar staan aan de meertouwen. De piekman (of de boegroeier) maakt de meertouwen los, maar houdt ze nog met één slag vast. Hij antwoordt: "Piekman klaar".
Los... voor	Meertouwen los gooien
Los... achter	De piekman haalt het meertouw binnen boord
Piekman voor... zet af	Boeg afduwen. De piekman duwt af.
Piekman achter ... zet af	Achterstevan afduwen. De piekman duwt af.
Riemen... toe	Riemen in de roeidollen leggen. De roeiers leggen de riemen in de dollen. De riem wordt evenwijdig met het water gehouden, met het blad in horizontale stand.
Fenders... in	Fenders binnenhalen. Elke roeier haalt de fenders aan zijn zijde binnen.
Bevelen tijdens het varen	Beschrijving, uitleg
Haal op... gelijk	De roeiers duwen hun riem naar voor en wachten op het teken voor de eerste slag
In...in...in...	.
Strijken...gelijk	Om te varen.
Stop...af	De roeiers trekken hun riem naar achter en wachten op het teken voor de eerste slag.
	De roeiers houden hun blad stil onder water, en remmen zo de boot af

Riemen...Loop (lopende riemen)	De roeiers laten hun blad helemaal naar achter gaan, zodat de riem bijna evenwijdig ligt met de boot, zodat ze gewoon meedrijft.
Riemen...over	De riemen worden dwars op de boot gelegd
Riemen...welgeroeid	De riemen worden op hun plaats weggeborgen, ze worden op de doften gelegd

C HOE GEEF JE EEN ROEIBEVEL ?

Een roeibevel bestaat uit twee delen die van mekaar gescheiden worden door een pauze van een drietal seconden.

Een waarschuwingsbevel:

de aandacht van de roeiers wordt gevraagd voor een bepaalde roeibeweging.

Een uitvoeringsbevel:

de roeier voert een gegeven bevel uit, gelijktijdig met de andere bemanningsleden.

D ROEIEN, HOE MOET DAT NU ?

Om te leren roeien, kan je geen schriftelijke cursus volgen, doen is de boodschap. Toch volgen hier een aantal tips die je aardig op weg kunnen helpen om het roeien onder de knie te krijgen. Bij het roeien is het van belang voor je eigen gezondheid een goede lichaamshouding aan te nemen. Een aantal delen van je lichaam worden tijdens het roeien eigenlijk "overbelast". Dit is zeker het geval in het begin van het vaarseizoen en de nieuwe scheepsmakkers die voor het eerst aan de riemen trekken. Zo worden je handen en achterwerk blootgesteld aan uitzonderlijke wrijvingen met blaren als gevolg. Ook je rug krijgt het hard te verduren als je niet de juiste houding aanneemt. Blaren genezen vrij snel, maar als je je rug blesseert, zijn de gevolgen meestal ernstiger en dat is nu ook niet de bedoeling.

Er zijn 2 slagen mogelijk: halen en strijken.

Halen:

- Het gewone roeien waarmee de boor vooruit vaart.
- Het blad komt achter de roeier terecht, hij trekt aan zijn riem om het blad onder water te doen bewegen.
- Als er slechts langs 1 kant gehaald wordt, draait de boot in richting waar men niets doet.

Strijken:

- Omgekeerd roeien, in principe kan de boot hierdoor achteruit varen, in de praktijk wordt dit gebruikt om te sturen.
- Het blad komt voor de roeier in het water terecht, hij duwt op zijn riem om het blad onder water te doen bewegen. Niet te verwarren met het “stop...af” bevel, waarbij de riemen niet bewegen.
- Als er slechts langs 1 kant gestreken wordt, draait de boot in de richting waar men aan het strijken is.

Door aan de ene kant te halen, en aan de andere kant te strijken kan er bijna ter plekke gedraaid worden.

Om een roeiboot aan een mooie snelheid te laten varen, is het belangrijk dat alle roeiers tegelijkertijd dezelfde bewegingen uitvoeren = op slag roeien. <> wisselslag

Om dit te verwezenlijken, moeten de roeiers aandacht schenken aan 2 personen:

- De stuurman die de bevelen geeft
 - De slagman die de snelheid van de roeibeweging en de lengte van de slag bepaalt.
- Vooraleer je een slag maakt (bij het commando “haal op... ”), buig je je lichaam zo ver als je kan, naar voor. Het handvat van je riem duw je met gestrekte hand voor je uit terwijl het riemblad evenwijdig met het water gehouden wordt.
 - Bij het commando “...gelijk” draai je je pols een kwart slag zodat je riemblad recht in het water komt.
 - Bij het commando “In...In...In...” Steek je riemblad onder het wateroppervlak en met gestrekte armen ga je met je volle gewicht aan de riem hangen. Pas op het laatst, als je niet verder meer naar achter kan buigen, trek je de roeiriem naar je toe met je armen.

Als je je lichaam stil houdt en enkel met je armen roeit, heb je een veel te korte slag. Dit is erg vermoeiend en over een lange afstand niet vol te houden. Het is ongeveer hetzelfde als met de fiets: in een hoge versnelling fietsen is minder vermoeiend dan in eerste versnelling. Om dezelfde afstand te overbruggen, moeten je benen veel meer op en neer gaan. Een goede cadans, lange (krachtige) slagen en weinig werken met het roer, vermoeit de roeiers minder.

Dit wil natuurlijk niet zeggen dat een korte slag steeds slecht is. Integendeel, in sommige gevallen is een korte slag aan te raden boven een lange. Net zoals bij de fiets of de auto waar je in een lage versnelling vertrekt, is het bij het roeien ook zo dat je beter met een korte slag start. De weerstand die je ondervindt bij vertrek met een lange slag is zo groot dat je te veel kracht verspilt en de boot traag op gang komt. Daarom is het beter te vertrekken met een korte slag tot wanneer de boot op snelheid is en dan over te schakelen op een langere slag.

Een tweede situatie waarin een korte slag te verkiezen is boven een lange, is wanneer je af te rekenen krijgt met golfslag (slecht weer, passerende schepen...). Als de boot begint te schommelen zal het moeilijk zijn om de lange slag aan te houden. Ook zullen de verschillende roeiers de cadans niet meer kunnen volgen omdat een bepaalde golf alle roeiers niet op hetzelfde ogenblik bereikt. De ene zit met zijn blad in een put, de andere in de top van een golf en nog een andere roeier ergens tussenin. Bij golfslag vermindert de boot vaart omdat die door de kracht van de golven wordt afgeremd. Als je dan geen goede slag kan onderhouden, valt de boot helemaal stil en maak je geen snelheid meer. Dit probleem kan opgelost worden door naar een kortere slag over te schakelen, waardoor het voor iedereen gemakkelijker wordt om op slag te roeien.

E MANOEUVRES

Voor manoeuvreren geldt hetzelfde als voor roeien: oefening baart kunst. Je kan het enkel goed leren door veel te oefenen. Niettemin is het noodzakelijk enkele basiselementen goed te begrijpen vooraleer je op het water begint te oefenen.

Bij het uitvoeren van eender welk manoeuvre moet de stuurman rekening houden met de volgende elementen:

- boottype
- bemanning (die de bevelen in daden moet omzetten)
- beschikbare ruimte voor het uitvoeren van het manoeuvre
- andere scheepvaart / pleziervaart
- stroom
- wind

Voor je aan een manoeuvre begint, moet je jezelf op de hoogte stellen van de toestand van deze 6 elementen. Als je hiermee rekening houdt, dan is je manoeuvre al voor 75% geslaagd.

Volgende manoeuvres moeten in praktijk afgelegd worden:

- stoppen
- korte bocht maken
- passeren van een smalle doorgang
- een "acht" varen
- langsij aanleggen
- zijwaarts afvaren
- varen zonder roer

Voor dat je aan een manoeuvre begint:

- Bestudeer je wind- en stroomrichting
- Maak je een plan op in je hoofd (= wat je allemaal gaat doen en hoe de boot daarop zal reageren)
- Tref je eventueel voorbereidingen zoals landvasten en fenders op hun plaats hangen
- Verdeel je de taken

F AFVAREN

Bedoeling: op een correcte en veilige manier kunnen vertrekken van de wal, een boei, een andere boot, een steiger... Bij het vertrek moet het stil zijn aan boord (dit houdt ook in dat de radio wordt afgezet), zodat iedereen de stuurman duidelijk kan verstaan.

Afvaren kan op vele verschillende manieren gebeuren. De meest logische manier om af te varen is de volgende:

1. voor en achter los maken
2. de boot evenwijdig met de steiger afduwen
3. onder een hoek van 45 graden van de steiger weg varen

Als je de steiger onder een grote hoek verlaat, mag je de achtersteven van je boot niet uit het oog verliezen. Omdat je te scherp afdraait, zou deze wel eens tegen de steiger kunnen botsen.

De juiste bevelen bij afvaren zijn:

- Dollen... In
- Riemen... Hoog
- Piekman klaar aan de landvast? (roerganger doet zelf achterland)
- Als de piekman klaar is, antwoord hij: Piekman ... klaar
- Piekman los ... Voor
- Piekman zet ... Af
- Riemen... Toe

(indien dit niet mogelijk is, enkel de vrij boord toe riemen en de ander later laten volgen)

- Fenders... In (éénmaal goed vertrokken)

G AANLEGGEN

Bedoeling: op een correcte en veilige manier kunnen aanleggen aan de wal, een boei, een andere boot, een steiger... Tijdens het aanleggen moet het stil zijn aan boord (dit houdt ook in dat de radio wordt afgezet), zodat iedereen de stuurman duidelijk kan verstaan.

De juiste bevelen bij aanleggen zijn:

- Fenders ... Uit
- Piekman klaar aan de landvast?
- Als de piekman klaar is, antwoordt hij Piekman ... klaar
- Stop ... Af (als je boot nog te veel snelheid heeft)
- Riemen... Hoog
- Piekman over boord
- Riemen... Welgeroeid
- Dollen ... Uit
- De stuurman geeft het bevel om de boot te verlaten
- De stuurman haalt het roer uit het water
- De stuurman geef bevel tot schoon schip te maken.

1 AANLEGGEN LANGSZIJ EEN STEIGER

Aanleggen langsij een steiger waar geen andere boten afgemeerd liggen, gebeurt op de volgende manier:

- Vaar onder een kleine hoek (<45°) en met lage snelheid naar de steiger.
- Stop met roeien en verklein de hoek met de steiger.
- Vertraag de boot indien nodig (riemen lopen of strijken), haal de stuurboord riemen binnen boord en verklein de hoek met de steiger.
- Draai totdat je evenwijdig met de steiger ligt, doe alle riemen binnen boord en maak vast.

Aanleggen aan een steiger tussen andere boten gebeurt op de volgende manier:

- Je vaart met lage snelheid en onder een grote hoek (>45°) naar de steiger om niet tegen de andere boten te botsen.
- Bijna met de neus tegen de steiger, draai je over bakboord door de bakboord roeiers te laten strijken totdat je evenwijdig met de steiger ligt.
- Roeiriemen binnen boord brengen en vast maken.

2 AANLEGGEN MET AANLANDIGE WIND

Aanlandige wind is wind die naar de wal blaast waar je gaat aanleggen. Als je in een dergelijke situatie wil aanleggen (ook weer met boten voor en achter de aanlegplaats), dan doe je het volgende:

- Vaar onder een kleine hoek naar de steiger totdat je ter hoogte bent van de plaats waar je gaat aanleggen.
- Leg de boot stil door te strijken.
- De wind blaast je naar de steiger.
- Breng de riemen binnen boord en maak vast.

3 AANLEGGEN HAAKS OP EEN STEIGER

Deze situatie kom je vaak tegen in jachthavens, waar je dikwijls in een "box" moet afmeren.

- Vaar traag in de richting van je ligplaats
- Bevestig het achterste landvast aan de boei (of paal, of achterste deel van een vlotter)
- Vaar traag verder en positioneer je recht voor de ligplaats
- Haal de riemen binnen boord, drijf verder totdat je met de boeg de steiger bereikt en maak vast

H MAN OVER BOORD

Dikwijls wordt er gelachen als er iemand over boord slaat of wordt er een spelletje van gemaakt om iemand over boord te kieperen of zelf in het water te springen. In bepaalde situaties is dit echter geen lachertje en moet dit als een ernstig ongeval beschouwd worden.

- De drenkeling "Zwem!" toeroepen
- Een bemanningslid houdt constant de drenkeling in het oog.
- Een manoeuvre uitvoeren waardoor men snel bij de drenkeling is
- Zorg ervoor dat de boot tijdig stil ligt zodat de drenkeling kan opgehaald worden.
- Loop... Riemen bij het naderen van de drenkeling.
- De drenkeling ophalen op een voor de hand liggende plaats (goede steun, lage dolboord)

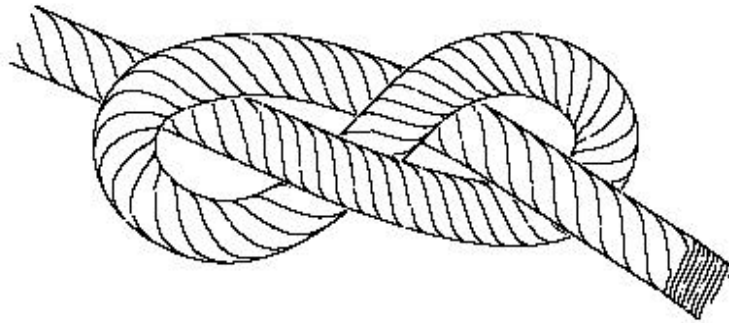
Deelinsigne Touwwerk

1. Praktijk

Algemeen : de knopen kunnen leggen in al hun mogelijke varianten, ook achter de rug. Daarbij ook nog de specifieke functies kunnen vertellen.

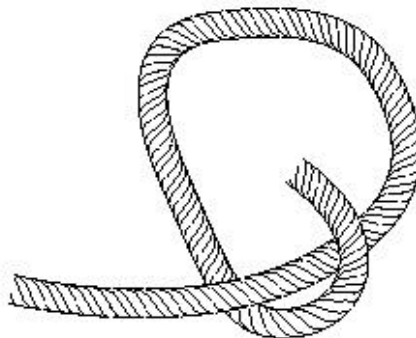
1.1 KNOPEN EN STEKEN

1.1.1 ACHTKNOOP:

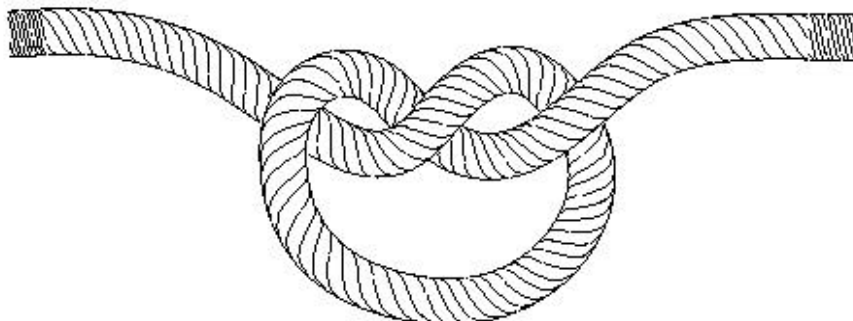
Om een eind af te stoppen bij een leioog, schootblok en dergelijke.

1.1.2.A HALVE KNOOP:

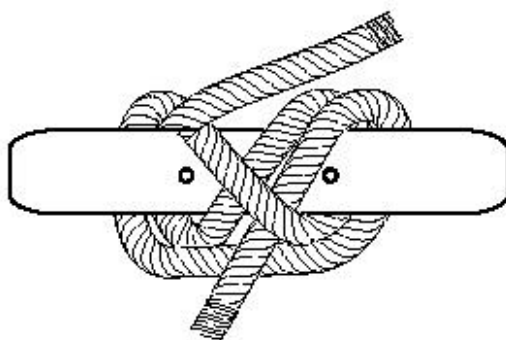
Heeft niet dezelfde functie als de achtknoop omwille van het feit dat de knoop kleiner is en bij belasting moeilijk los te maken is.

1.1.2.B HALVE STEEK:

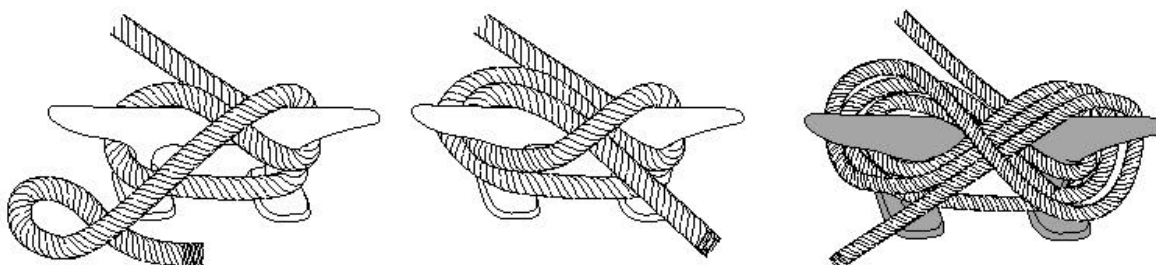
Voor een vlugge belegging van een eind.

1.1.3 KIKKERSTEEK:

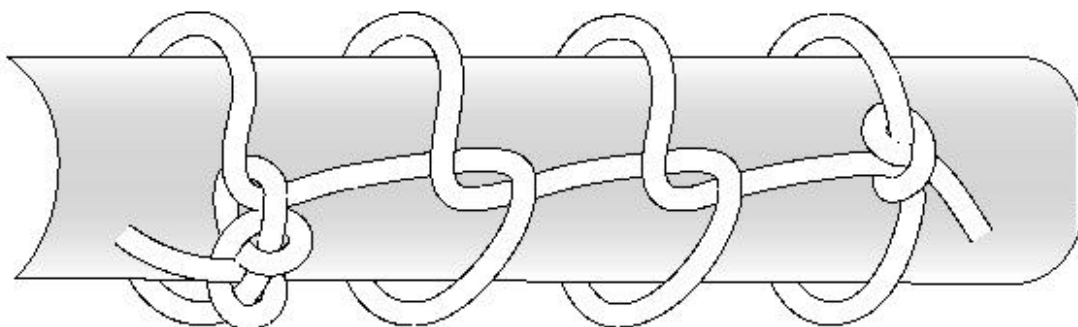
Beleggen van een touw om een klamp of kikker. Dit kan op het einde van een eind of ergens in het midden.

1.1.4 DUBBELE KIKKERSTEEK :

Houdt beter dan een enkele kikkersteek, vooral aan te bevelen bij polyprop.

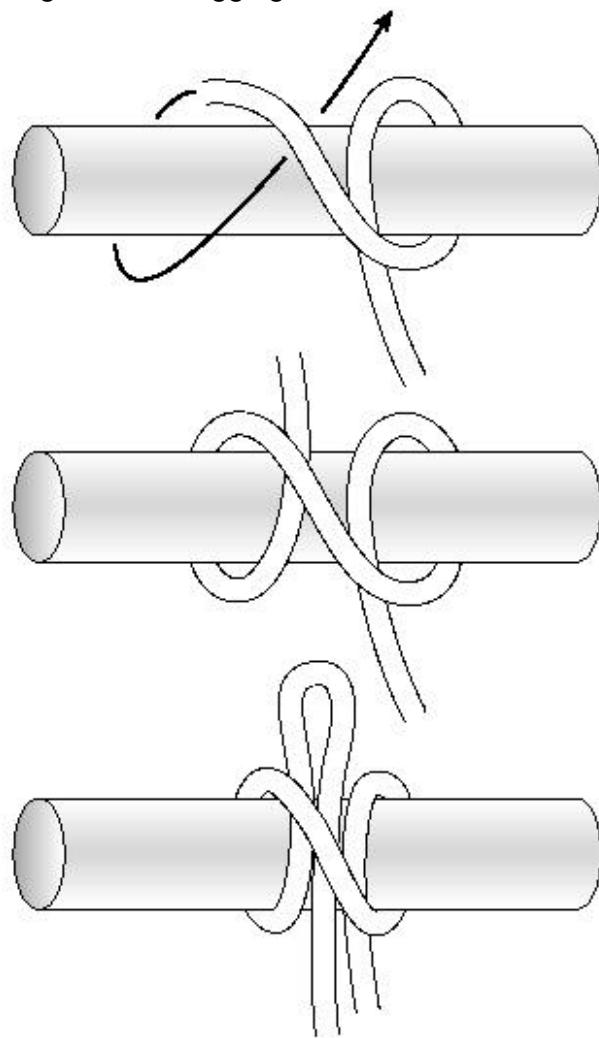
1.1.5 MARLSTEEK:

Geschikt om zeilen op rondhouten aan te slaan, om twee rondhouten tegen elkaar te bevestigen of om de zeilen op te doeken.

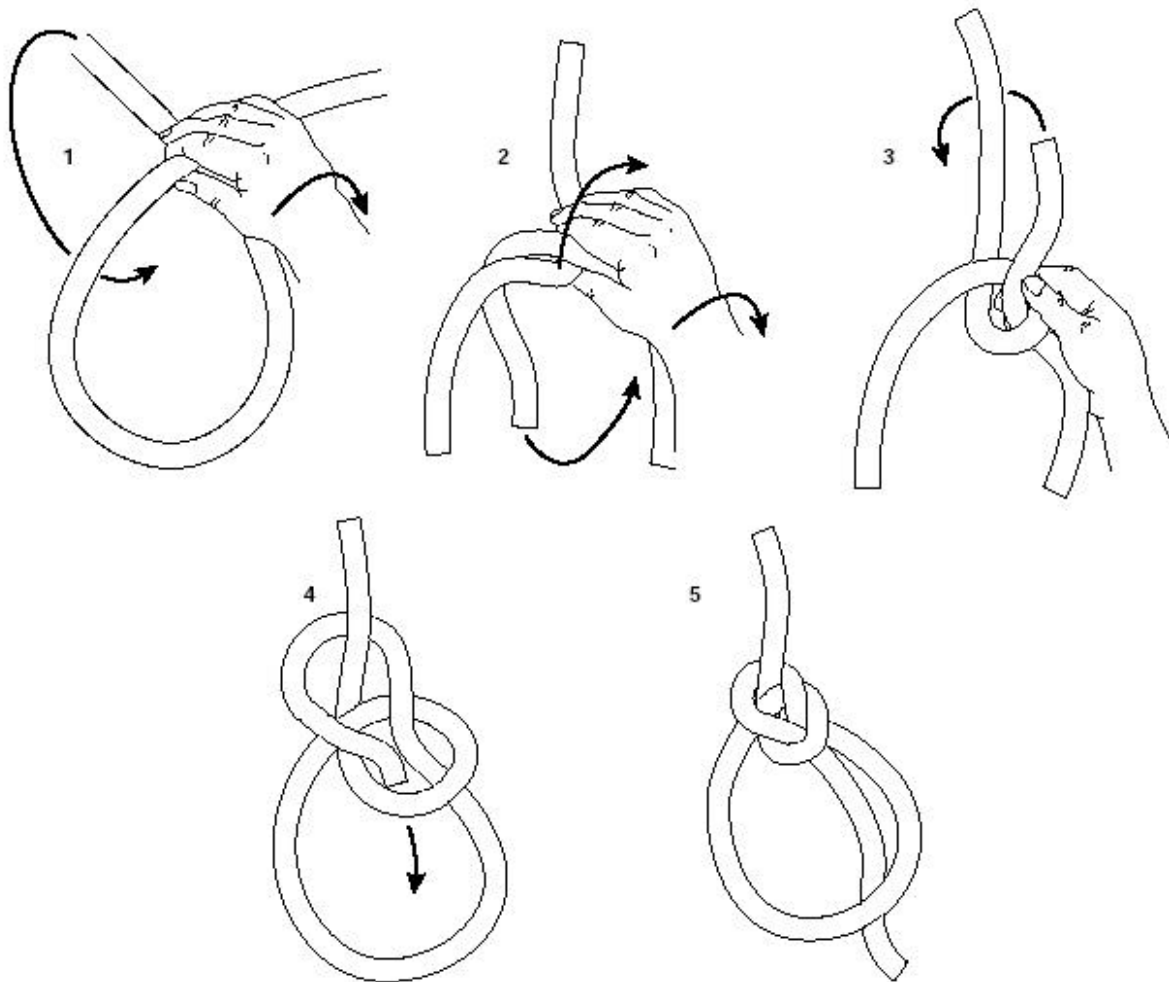
1.1.6 MASTWORP:

Om een touw aan een paal te bevestigen. Dit kan op twee manieren, nl. door de manier met de twee lussen en de gewone belegging.

mastworp met slipsteek

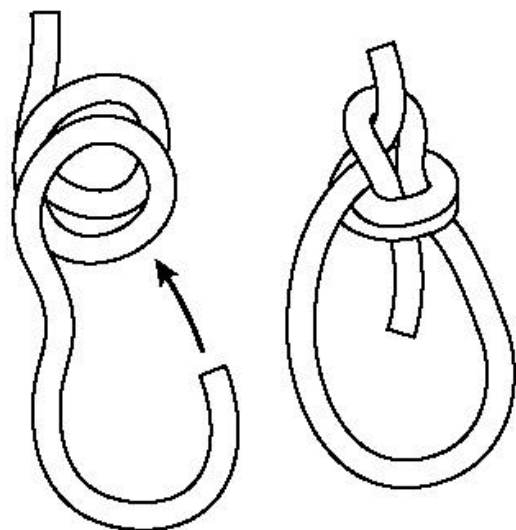
1.1.7 PAALSTEEK:

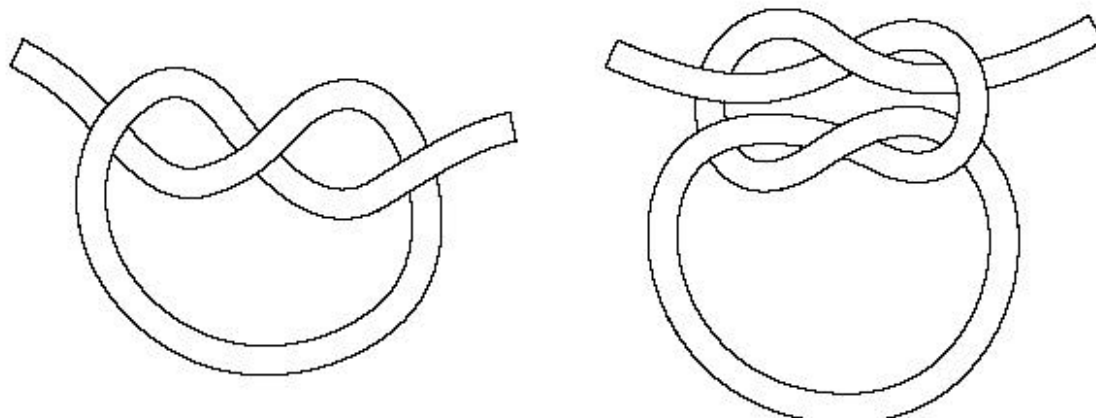
Om een niet dichtslippende lus/oog te maken in een eind.
Bv. Bij de bevestiging van een ankerlijn of sleeptros rond de mastvoet.

1.1.8 DUBBELE PAALSTEEK:

Deze heeft dezelfde functie als de gewone paalsteek, maar is sterker en betrouwbaarder dan de enkele paalsteek. Kan ook gebruikt worden wanneer men de beide tampen niet kan gebruiken 'bijvoorbeeld omdat ze belegd zijn' en wanneer er op beide einden kracht komt te staan. (bij het leggen van springs) . Ook te gebruiken als bootsmanstoeltje.

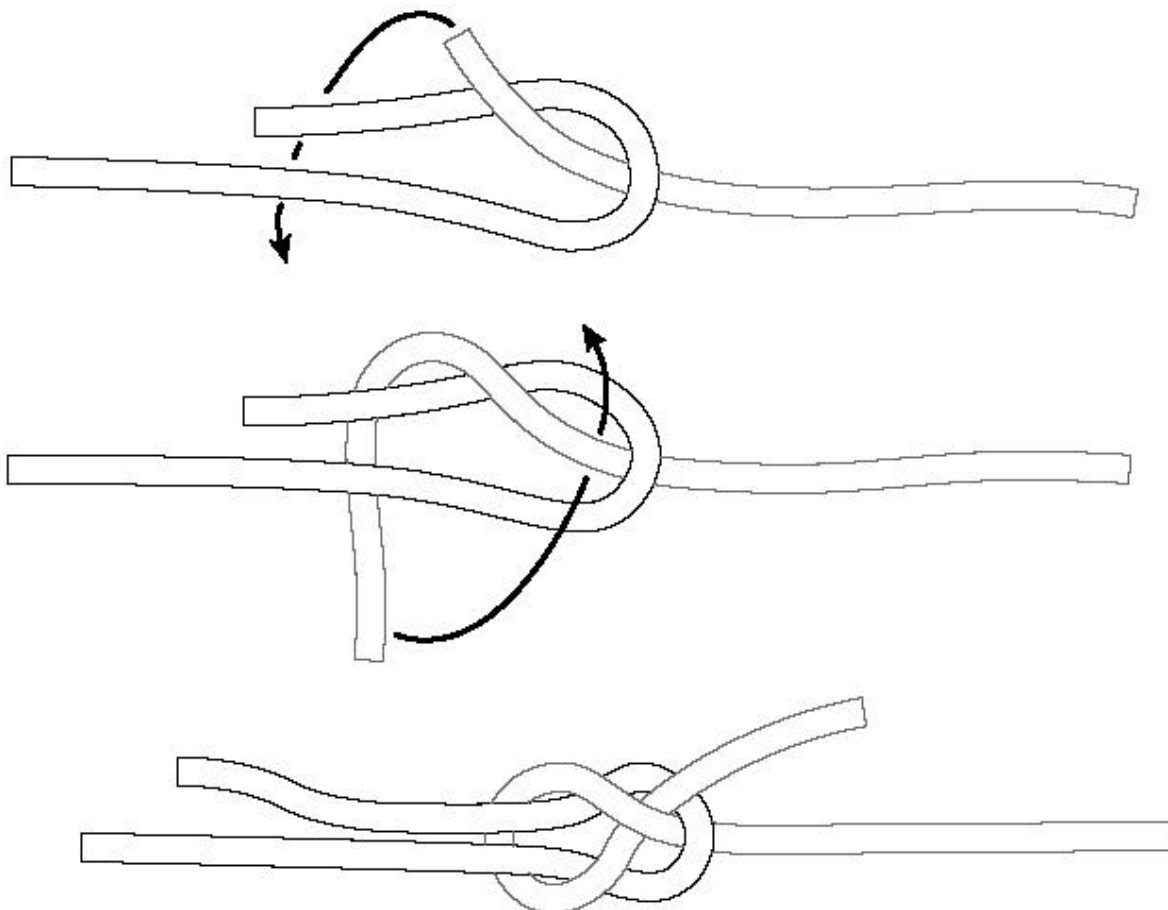

1.1.9 PLATTE KNOOP (REEFKNOOP):

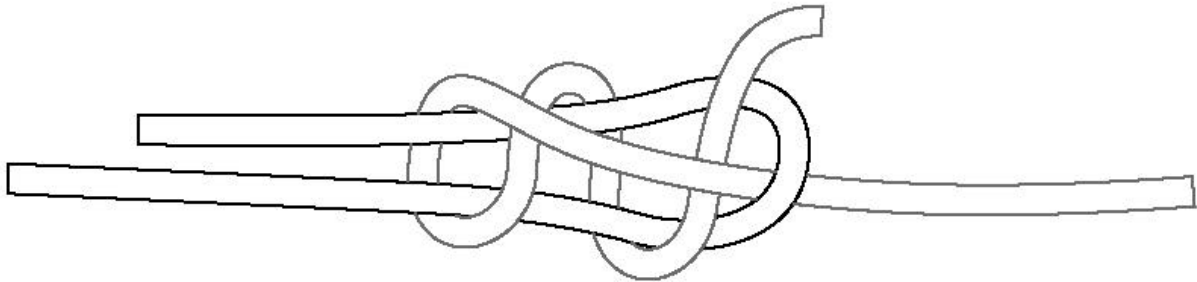
Om twee einden van gelijke dikte met elkaar te verbinden.

1.1.10 SCHOOTSTEEK:

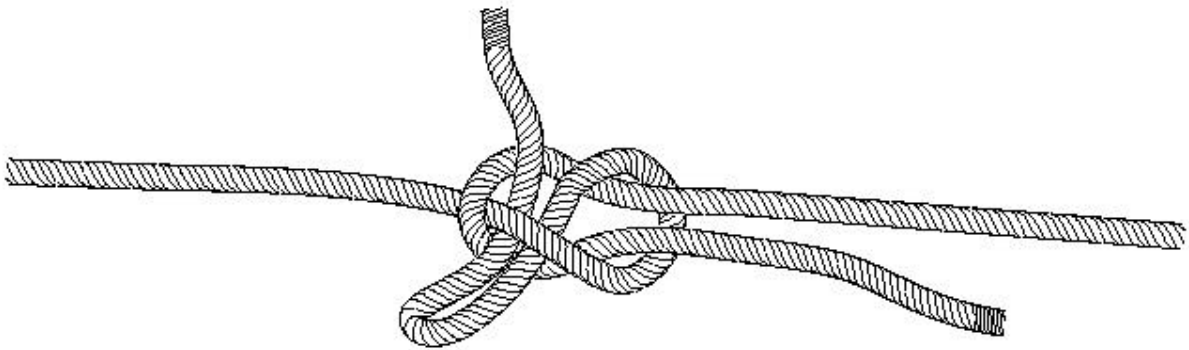
Om twee einden van verschillende dikten met elkaar te verbinden.

1.1.11 DUBBELE SCHOOTSTEEK:

Houdt beter, schiet minder vlug los dan enkele schootsteek. Prima voor halende part van een vlaggenlijn.

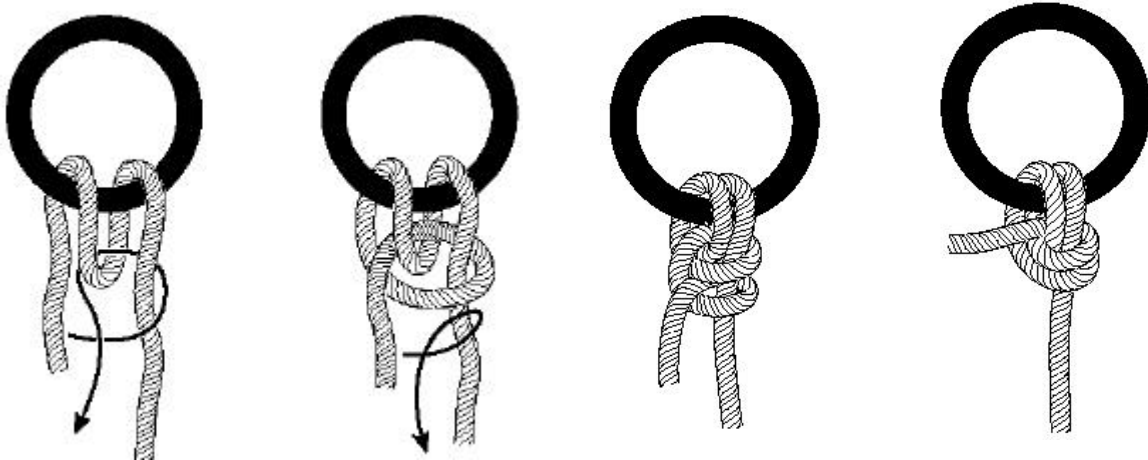
1.1.12 SLIPSTEEK:

(Fig: Schootsteek met slipsteek.)

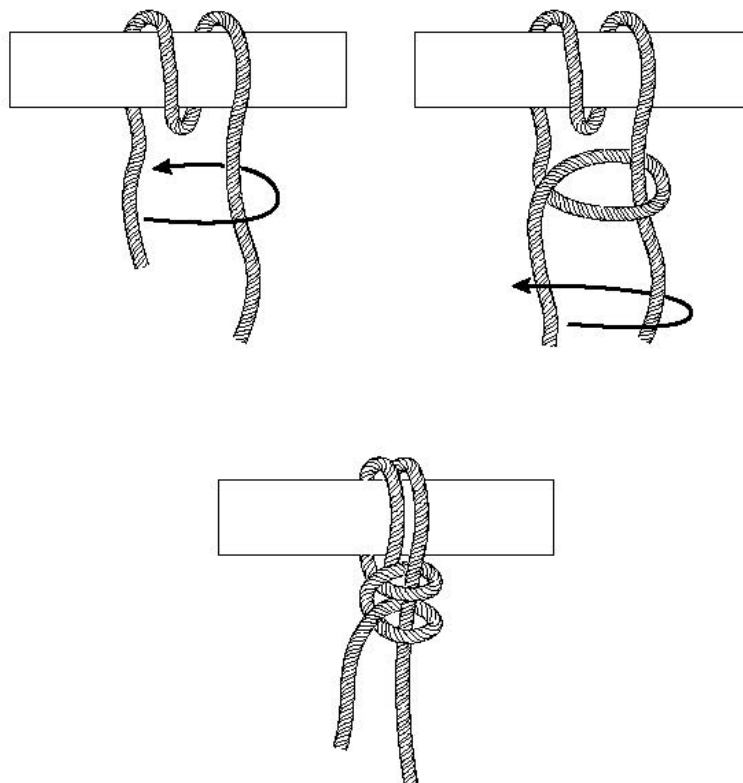
De slipsteek is een middel om elke knoop op een eenvoudige (nl. d.m.v. een ruk aan het touw) en vlotte manier terug los te maken. Hij kan toegepast worden op zowat elke knoop. Het is evenwel geen knoop om de boot voor lange tijd vast te leggen

1.1.13 WERPANKERSTEEK:

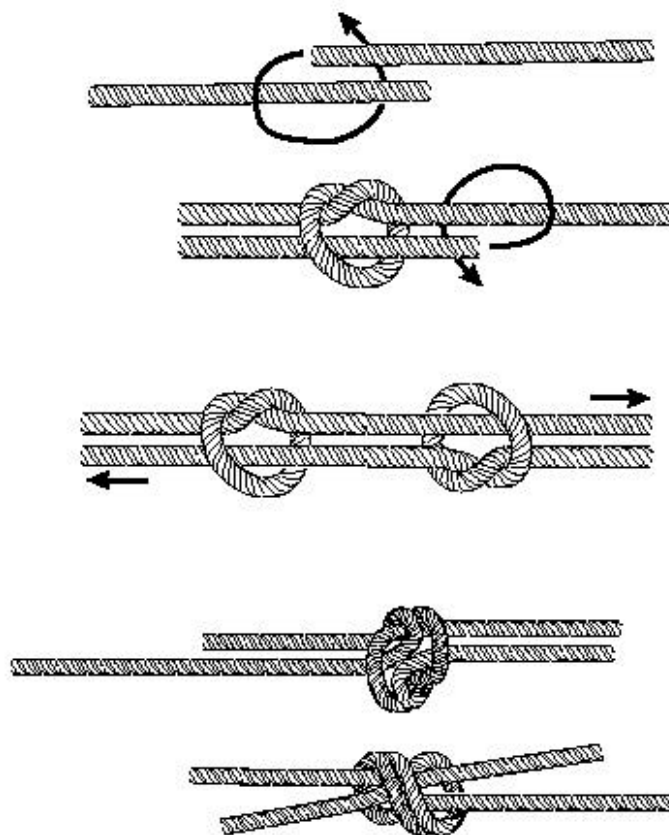
Wordt gevormd door twee losse rondtorns omheen het bevestigingspunt te nemen en vervolgens een halve steek te leggen doorheen de rondtorns. De steek wordt verzekerd tegen loskomen door een tweede bijkomende steek. Het is een veilige knoop en wordt daarom gebruikt op plaatsen waar er geen controle is op het al dan niet houden van de steek

1.1.14 ROND TORN MET TWEE HALVE STEKEN:

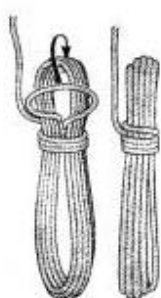
Een wikkeling van een eind rond een paal, lus, oog, enz.

1.1.15 VISSERSKNOOP:

Dient om twee touwen van dezelfde dikte aan elkaar te bevestigen.

FACULTATIEF:

Opschieten van een eind:

- losse eind er rond draaien
- bocht doorhalen, en over de kop van touwwerk trekken (zie pijl)